

PRESCRIEREA MEDICAMENTELOR

Dr. Alexandru Vlad

Dispensarul Apusului

Demersul terapeutic în care este inclus fiecare bolnav are în general ca verigă importantă prescrierea unor medicamente ce vor ameliora sau vindeca starea morbidă a respectivului individ.

Terapia farmacologică este deosebit de importantă pentru că ea este vehiculul ce „transportă” bolnavul dintr-o stare de boală într-o stare în care boala este absentă sau ameliorată. Este evident beneficiul, din perspectiva pacientului, atunci când un medic stăpânește cu abilitate acest vehicul al prescrierii corecte a medicamentelor.

Articolul de față nu își propune să se constituie într-un ghid al administrării corecte a medicamentelor, ci vrea să traseze niște direcții pe care clinicianul să le ia în considerare. Vom încerca să punctăm pașii unei prescrieri corecte a medicamentelor, făcând corelații clinice în zonele fierbinți ale acestui demers.

Alegerea medicamentelor ar trebui făcută pornind de la trei criterii:

1. eficacitate
2. siguranță
3. cost

EFICACITATE

De cele mai multe ori, prescrierea unor medicamente se face având în vedere proprietățile farmacodinamice și parametrii farmacocinetici privind absorbția, biotransformarea și eliminarea substanțelor administrate. În dorința clinicianului de a conduce cu succes un tratament, acesta face „exces de zel” din punct de vedere farmacologic. Astfel, prea mulți pacienți sunt tratați cu medicamente prea sofisticate sau cu un efect mult prea intens decât ar fi necesar (un exemplu cum ar fi: folosirea antibioticelor cu spectru larg pentru infecții banale).

SIGURANȚĂ

Chiar și acele droguri pe care fiecare clinician le folosește frecvent în tratarea diferitelor afecțiuni au efecte secundare. Nu toate reacțiile adverse induse

de administrarea medicamentelor pot fi prevenite, dar trebuie ținut cont că mare parte din aceste reacții sunt cauzate de selecția sau dozajul nepotrivit. Posibila apariție a unor efecte secundare determinate de substanțele administrate trebuie să reprezinte un motiv de îngrijorare cu atât mai mult cu cât pentru anumite categorii de bolnavi (vârstnici, copiii, femeii însărcinate, indivizi cu patologie hepatică sau renală) apariția unor astfel de efecte reprezintă o problemă terapeutică majoră.

COST

Substanța ideală, în termeni de eficiență și siguranță, pentru o patologie dată, poate fi un medicament scump. Din cauza unor resurse limitate ale sistemului de asigurări de sănătate, administrarea unor medicamente scumpe este imposibilă. Câteodată va trebui să alegem între a trata un număr mic de pacienți cu un medicament scump sau să tratăm un număr mare de pacienți cu un medicament ieftin, și totuși acceptabil în termeni de eficiență. Este un compromis pe care terapeuții trebuie să-l accepte.

MEDICAMENTELE PREFERATE – MEDICAMENTELE P

Ghidul WHO de prescriere a medicamentelor introduce conceptul de medicamente P.

Medicamentele P sunt acele droguri pe care medicul le prescrie în mod regulat și ale căror efecte terapeutice, efecte secundare, interacțiuni cu alte medicamente, variante de administrare și raport beneficiu/cost îi sunt familiare.

În general, oferta pieței de medicamente este mai bogată decât necesarul terapeutic al fiecărui clinician. Din această plajă bogată a posibilităților terapeutice medicul își va selecta de-a lungul carierei sale doar o parte din totalul medicamentelor existente. Medicamentele selectate sunt, așa cum introduce conceptul ghidul WHO, medicamentele P, acele droguri pe care medicul le prescrie în fiecare zi și

ale căror particularități în administrare le cunoaște foarte bine.

Existența unor droguri a căror prescriere să se facă fără erori și cu un beneficiu maxim din punct de vedere terapeutic este evident avantajosă pentru fiecare pacient. Medicamentele P aduc beneficii când ne gândim la timpul limitat (raportat la numărul pacienților ce trebuie consultați) pe care îl au în general medicii. În măsura în care terapeutul dispune de o paletă de medicamente pe care le administrează în mod curent, indicația terapeutică corectă se va stabili mult mai ușor și mai precis, în ciuda presiunii timpului impusă de numărul mare de consultații.

Etapile parcurse în prescrierea unui tratament medicamentos ar fi următoarele:

1. definește problema pacientului
2. specifică obiectivele terapiei
3. stabilește terapia corectă verificând cât de bine se potrivesc medicamentele P
4. ia în calcul costul terapiei
5. dă informații, instrucțiuni și atenționări
6. evaluează terapia regulat, ajustând-o sau oprind-o când este cazul.

1. Definește problema pacientului

Un moment important în prescrierea corectă a medicamentelor este punerea unui diagnostic corect. Identificarea corectă a premiselor patologice ce reclamă un tratament medicamentos este pasul fără de care eșafodajul ulterior terapeutic nu ar sta bine în picioare.

Exemplu

Bărbat în vârstă de 62 de ani cu odinofagie, fără febră sau alte simptome generale. Examenul obiectiv relevă hiperemie rinofaringiană. În acest caz trebuie făcută clar diferența între o infecție virală și una bacteriană pentru a se evita administrarea inutilă de antibiotice.

2. Specifică obiectivele terapiei

După identificarea motivelor ce impun un tratament medicamentos, trebuie să stabilim ce așteptăm de la terapia pe care vrem s-o instituim. Definirea unor obiective clare va preveni erorile în prescrierea medicamentelor și îi va permite medicului să evalueze corect rezultatele terapeutice.

Exemplul 1

Femeie de 40 de ani cu insomnie în ultimele 3 luni, insomnie pentru care își administrează diazepam de 10 mg, 1/2 de pastilă înainte de culcare. Vine la medic pentru o nouă rețetă de diazepam.

Diazepamul nu trebuie administrat în tratarea insomniei decât pentru scurte perioade de timp. În administrare cronică, diazepamul induce toleranța cu diminuarea efectelor. Obiectivele terapeutice în cazul de față sunt: oprirea administrării de diazepam, concomitent cu impunerea unor măsuri (inclusiv non-farmacologice) pentru tratarea insomniei.

Exemplul 2

Pacient de 30 de ani cu tuse nocturnă ce afectează somnul. I s-a prescris un antibiotic care nu a remis simptomatologia. Este evident că în cazul de față antibioterapia s-a instituit inutil, ea nereușind să trateze afecțiunea ce determină tusea și să-i permită pacientului să se odihnească.

3. Stabilește terapia corectă verificând cât de bine se potrivesc medicamentele P

În momentul alegerii terapiei medicamentoase, clinicianul trebuie să aleagă droguri cu efecte adverse reduse, eficiente, cu un preț mic și cu o metodă de administrare simplă.

În același timp, trebuie luate în calcul și medicamentele P, acele medicamente pe care medicul le prescrie în fiecare zi și ale căror efecte, reacții secundare, relație beneficiu/cost, interacțiuni medicamentoase și mod de administrare îi sunt familiare.

4. Ia în calcul costul terapiei

Atunci când scriu o rețetă, medicii nu iau, de multe ori, în seamă costul medicamentelor prescrise. Este bine ca pacientul să fie întrebat dacă poate suporta costul respectivei terapii, evitând astfel o administrare incorectă sau întârziată a terapiei.

Exemplu

Pacient de 25 de ani primește la camera de gardă o rețetă pentru un antibiotic în vederea tratării unei sinuzite acute. Pacientul vine a doua zi la medicul de familie pentru un antibiotic mai ieftin. Dacă primul medic ar fi evaluat posibilitatea pacientului de a achiziționa un antibiotic scump, s-ar fi evitat administrarea întârziată a terapiei.

5. Oferă informații, instrucțiuni și atenționări

Medicul trebuie, atunci când începe o terapie medicamentoasă, să informeze pacienții despre scopurile, rezultatele așteptate și posibilele efecte adverse ale respectivei terapii. Fiind imposibil pentru un medic să treacă în revistă toate efectele secundare ale unui medicament, acesta își va informa pacientul despre cele mai importante și mai frecvente. Pacientului îi va fi spus că anumite efecte

secundare se diminuează în intensitate în cursul administrării, prevenind astfel întreruperea, fără indicația medicului, a terapiei.

Terapeutul trebuie să indice modalitățile de administrare și relația cu ingestia de alimente sau alcool. Trebuie luate în considerare și posibilele interacțiuni cu alte medicamente pe care bolnavul le ia.

6. Evaluează terapia regulat, ajustând-o sau oprind-o când este cazul

Monitorizarea terapiei permite medicului să evalueze rezultatele și să introducă medicamente sau metode terapeutice noi. Evaluarea terapiei trebuie făcută având în vedere aceleași criterii din momentul alegerii medicației: eficacitate, siguranță și cost.

În cazul unui tratament inefficient, cu reacții adverse sau cu un cost prea mare, terapia va fi reevaluată, parcurgând toate etapele unei prescrieri corecte pentru a se ajunge la o formulă terapeutică eficientă.

BIBLIOGRAFIE

1. **Pollock Madelyn, Bazaldua Oralia, Dobbie Alison** – Appropriate Prescribing of Medications: An Eight-Step Approach, *American Family Physician*, 2007, Nr. 2
2. *Guide to Good Prescribing*. World Health Organization, 1994
3. **Bușoi G** – Dimensiunea terapeutică a medicului se conjugă, *Revista Medicală Română*, 2002, Nr. 2
4. **Stroescu V, Constantinescu Iosefina, Fulga I, Coman Oana** – Îndreptar pentru prescrierea medicamentelor, Editura ALL, 1998